

УДК 373.3/5.091.013

ОКСАНА МАРИНОВСЬКА, доктор педагогічних наук,
доцент, професор-завідувач кафедри менеджменту
та освітніх інновацій, Івано-Франківський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна
ORCID ID 0000-0002-4225-0310
om.ippo@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ЯК ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГА У ПРОФЕСІЙНІЙ РОБОТІ

OKSANA MARYNOVSKA, Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Professor-Head of the Department of
the Department of Management and Educational
Innovations, Ivano-Frankivsk Regional Institute of
Postgraduate Pedagogical Education, Ukraine

USE OF EDUCATIONAL INNOVATIONS AS A MEANS OF SELF- FULFILLMENT OF A TEACHER IN PROFESSIONAL WORK

У статті розкрито зміст базових понять теми "освітня інновація", "професійна самореалізація" та похідних від них; презентовано результати моніторингу/скріну-2023 використання освітніх інновацій педагогічними працівниками області; розкрито сутнісні ознаки самореалізації педагога у професійній роботі засобами інновацій.

Ключові слова: освітні інновації, професійна самореалізація, інноваційні педагогічні практики.

Summary. The article reveals the content of the basic concepts of the topic – "educational innovation", "professional self-realization" and their derivatives; the results of the monitoring / screen-2023 of the use of educational innovations by pedagogical workers of the region are presented; essential signs of self-realization of a teacher in professional work by means of innovations are revealed.

Key words. Educational innovations, professional self-realization, innovative pedagogical practices.

Мета: розкрити особливості використання освітніх інновацій як засобу самореалізації педагога у професійній роботі.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Використання освітніх

інновацій не завжди слугує засобом самореалізації педагога у професійній роботі, тому є потреба схарактеризувати різні моделі його поведінки.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз нормативно-правових документів у сфері освіти, результатів наукових досліджень І. Беха, Л. Буркової, Л. Даниленко, І. Дичківської, Ю. Завалевського, І. Зязюна, С. Кириленко, О. Киричука, С. Мартиненко та ін., власний досвід професійної діяльності робимо висновок про:

по-перше, актуальність порушеної теми зумовлена потребою практичного втілення концептуальних ідей Нової української школи, підвищення якості освіти засобами освітніх інновацій, імплементації Професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". Адже трудова функція "Безперервний професійний розвиток" реалізується через відповідні професійні компетентності, зокрема, інноваційну (*Професійний стандарт...*, 2020);

по-друге, потреба осмислення критеріїв розвитку інноваційної компетентності педагогічних працівників, що їх виписано в методиці експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації (*Методика...*, 2021), а саме: об-

ізнаність з інноваційними педагогічними технологіями; використання інновацій у професійній діяльності, що актуалізує проблематику теми;

по-третє, доцільність використання освітніх інновацій, оскільки здійснення інноваційної діяльності є одним з чинників інноваційного розвитку освіти, зокрема, на рівні педагогічних працівників як суб'єктів освітнього процесу слугує засобом їх самореалізації у професійній роботі, на рівні закладу загальної середньої освіти однією з умов розвитку його інноваційного потенціалу, що забезпечує підвищення результативності якості освіти;

по-четверте, необхідність моніторингових досліджень використання освітніх інновацій у закладах загальної середньої освіти, що зумовлено потребою налагодження зворотного зв'язку в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників як основи прогностичного моделювання інноваційних процесів та прийняття відповідних управлінських рішень задля задоволення освітніх запитів і потреб педагогічних працівників, поширення кращих інноваційних практик як засобу їх самореалізації;

по-п'яте, доцільність методологічної рефлексії результатів наукових досліджень з даної проблеми, зокрема, і власних в умовах реалізації нової наукової парадигми, наукових підходів (аксіологічного, особистісно-разви-

вального, компетентнісно-діяльнісного, акмеологічного тощо), державних стандартів загальної початкової, базової освіти та відповідного комплексу навчально-методичного забезпечення в освітньому процесі закладів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження структуровано за допомогою цільових завдань: 1) розкрити зміст базових понять теми: "освітня інновація", "професійна самореалізація" та похідних від них; 2) презентувати результати моніторингу / скріну-2023 використання освітніх інновацій педагогічними працівниками області; 3) розкрити сутнісні ознаки самореалізації педагога у професійній роботі засобами інновацій.

Завдання 1. Розкрити зміст базових понять теми – "освітня інновація", "професійна самореалізація" та похідних від них.

Під поняттям "освітня інновація" розуміємо процес та результат цілеспрямованих змін, які передбачають розроблення / удосконалення інноваційного освітнього продукту, його використання в освітньому процесі, що підвищує результативність та ефективність роботи закладу освіти (Маринівська, 2022).

Інноваційний освітній продукт – це "результат реалізації інноваційного освітнього проекту, експериментальної роботи закладів освіти, що виступає об'єктом інтелектуальної власності суб'єктів інноваційної діяльності" (Положення..., 2023). Перелік інноваційних освітніх продуктів подано у п.7 чинного положення.

Під поняттям "професійна самореалізація" розуміємо процес і результат реалізації власного потенціалу

особистістю педагога як "автора вільного морально відповідального **ВЧИНКУ**" (Бех, 2018).

Поняття "потенціал" (від лат. *potencia* – узагальнена здатність, можливість, сила) розглядається нами як спроектована на ціль здатність її реалізувати. Зауважмо, що "здатність" маркер поняття "компетентність", зокрема, професійна / інноваційна. Мова йде про "здатність успішно здійснювати професійну діяльність" засобами інновацій. Тому рівень розвитку професійного / інноваційного потенціалу педагога виступає результатом і передумовою рівня розвитку його професійної / інноваційної компетентності.

Таким чином, розвиток професійного потенціалу засобами інновацій, що їх використовує педагог, характеризується прямою залежністю між здійсненням інноваційної діяльності і якістю освітнього процесу; оберненою залежністю між інноваційною діяльністю й інтелектуальними, часовими тощо витратами на її здійснення, що обумовлено дією закономірностей управління інноваційною діяльністю (Даниленко, 2006).

Реалізація власного професійного потенціалу засобами інновацій здійснюється у процесі інноваційної діяльності педагогами-інноваторами, що використовують у своїй роботі експериментально апробовані та рекомендовані до використання МОН України інновації; педагоги-новатори включені у процес розроблення / апробації новацій, зокрема, на базі експериментальних закладів освіти. Зауважимо, що порушене питання не є предметом дослідження у даній роботі; його побіжний розгляд обумов-

лений розумінням логіки системного взаємозв'язку понять: *новації* / педагоги-новатори; *інновації* / педагоги-інноватори; *досвід* / нові (новаторські) педагогічні практики / *інноваційні педагогічні практики* / кращі педагогічні практики.

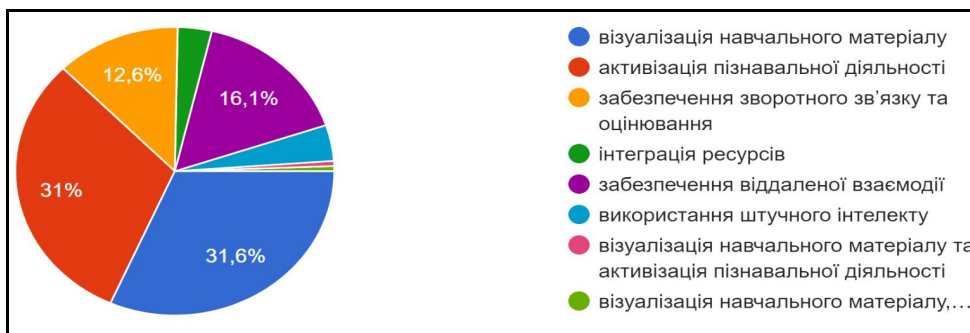
Поставимо питання так: де "живуть" інновації? У досвіді педагогів-інноваторів, що застосовують у професійній роботі інновації як засіб самореалізації. (Зауважимо, що іноді інновації виступають і... засобом адаптації до конкретних умов). У процесі використання інновація розвивається персоналізується, бо виступає у формі одного з модифікаційних варіантів її реалізації у конкретних педагогічних умовах. Відповідно досвід роботи педагога-інноватора технологізується, що обумовлено логікою розгортання процесу освоєння та використання інновації на практиці апробація, адаптація та впровадження (Маринівська, 2019).

Під поняттям "інноваційні педагогічні практики" розуміємо досвід використання освітніх інновацій на практиці педагогами, що підвищує результативність та ефективність роботи закладу освіти. Логічно, що його характеризують як "кращий" у порівнянні з традиційним, бо відповідає на виклики часу... в умовах війни, зокрема, цифрової трансформації освіти, її інноваційного розвитку, нових запитів суспільства і держави щодо забезпечення якості освіти тощо.

Носієм кращих педагогічних практик є *особистість педагога-інноватора*. Це свідомий індивід, який має свою позицію, уміє її обґрунтувати та бере відповідальність за власні рішення, зокрема, щодо розроблення / використання інновацій у професійній роботі.

Завдання 2. Презентувати результати моніторингу / скріну-2023 використання освітніх інновацій педагогічними працівниками області.

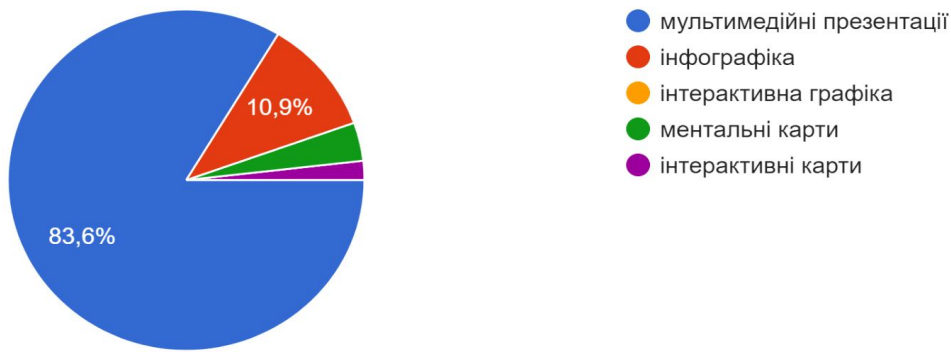
Мета моніторингу (О. Маринівська, М. Бігун): виявити використання освітніх інновацій педагогічними працівниками закладів загальної середньої

Діаграма 1. Групи цифрових інновацій за функціональним призначенням

Класифікатор цифрових інновацій

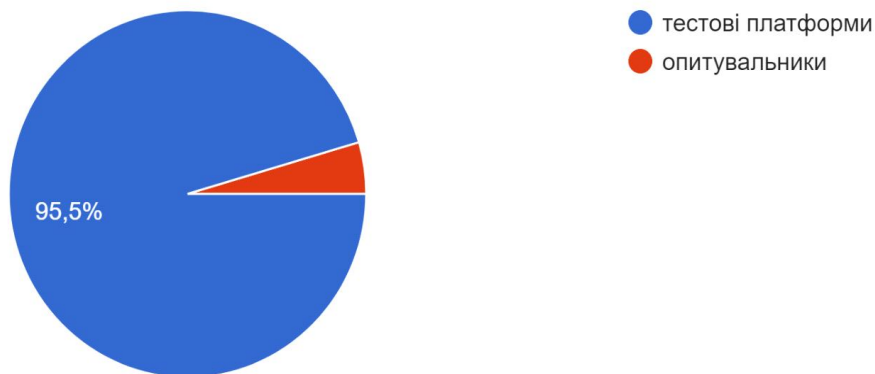
Основне функціональне призначення	Цифрові інновації
Візуалізація навчального матеріалу	Мультимедійні презентації (<i>Google презентації, Powtoon, Prezi, GoConqr, Microsoft Sway</i> та ін.)
	Інфографіка (<i>Canva, Vista Create, Easel.ly</i> та ін.)
	Інтерактивна графіка (<i>ThingLink</i> та ін.)
	Ментальні карти (<i>Mindmeister, Popplet, GoConqr</i> та інше)
	Інтерактивні карти (<i>Google maps</i> та ін.)
Активізація пізнавальної діяльності	Інтерактивні вправи (<i>LearningApps, Wordwall, Quizlet</i> та ін.)
	Інтерактивні аркуші (<i>Liveworksheets</i> та ін.)
	Інтерактивне відео (<i>Edpuzzle, Nearpod, PlayPosit</i> та ін.)
	Інтерактивні уроки (<i>Nearpod, Wizer.me, Quizizz, Formative</i> та ін.)
	Навчальні симулятори (<i>PhET, Go-Lab</i> та ін.)
	Засоби математичного моделювання (<i>GeoGebra, Desmos</i> та ін.)
Забезпечення зворотного зв'язку та оцінювання	Тестові платформи (<i>Google Форми, Classtime, Kahoot!, Quizizz, Socrative</i> та ін.)
	Опитувальники (<i>Mentimeter, Wooclap</i> та ін.)
Інтеграція ресурсів	Сайти та блоги (<i>Google, Blogger, Wix</i> та ін.)
	Електронні дошки (<i>Padlet, Miro, Trello, iDroo</i> та ін.)
Забезпечення віддаленої взаємодії	Синхронна взаємодія (засоби проведення відеоконференцій <i>Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Jitsi meet, Webex, Big Blue Button</i> та ін.)
	Асинхронна взаємодія (системи керування навчанням <i>Google Classroom, Edmodo, ClassDojo, Moodle, Canvas</i> та ін.)
Використання штучного інтелекту	<i>Chat GPT</i>
	<i>Google Bard</i>
	<i>Gamma</i>
	Помічник AI платформи “На урок”
	Та інше

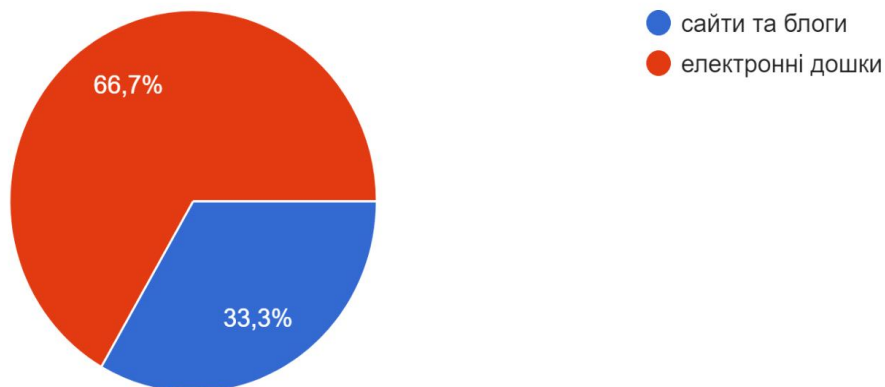
Діаграма 2. Візуалізація навчального матеріалу

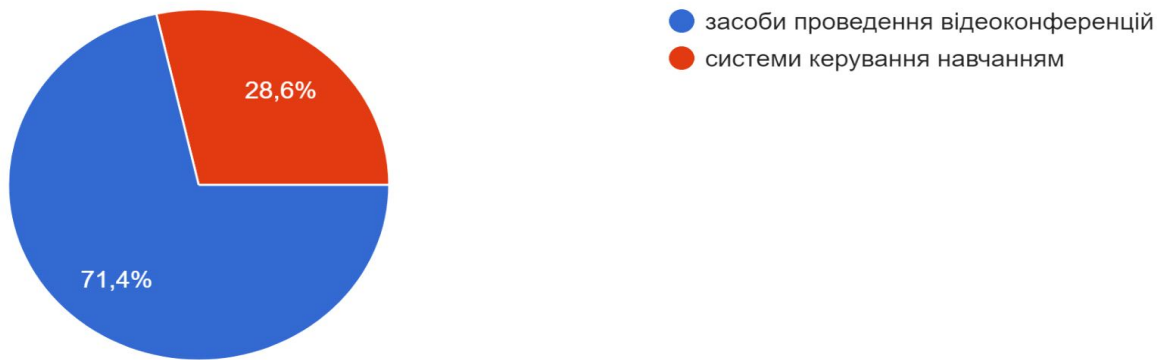
Діаграма 3. Активізація пізнавальної діяльності

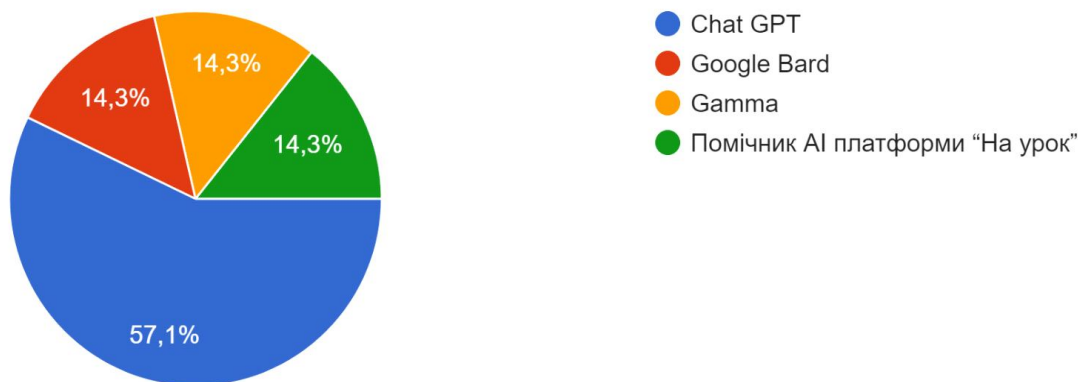
Діаграма 4. Забезпечення зворотного зв'язку та оцінювання

Діаграма 5. Інтеграція ресурсів

Діаграма 6. Забезпечення віддаленої взаємодії

Діаграма 7. Використання штучного інтелекту

освіти області задля поширення кращих інноваційних практик.

Класифікатор цифрових інновацій (табл. 1) укладено за принципом функціонального призначення (автор-розробник М. Бігун, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри менеджменту та освітніх інновацій Івано-Франківського ОШПО).

Презентуємо результати моніторингу / скріну-2023 використання цифрових інновацій (діаграма 1) педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти Івано-Франківської області.

Розподіл показників у межах конкретної групи відповідно до основного функціонального призначення інновації подано в діаграмах 2–7.

За результатами скріну-2023 найвищі показники отримано за групами цифрових інновацій, що їх використовують педагогічні працівники задля візуалізації навчального матеріалу (31,6%), активізації пізнавальної діяльності (31%). Зауважимо, зважаючи на обсяг статті, цілісна інтерпретація результатів моніторингу /

скріну-2023 та відповідні методичні рекомендації будуть предметом розгляду на засіданні кафедри, висвітлені в матеріалах науково-практичних конференцій тощо з проблеми дослідження.

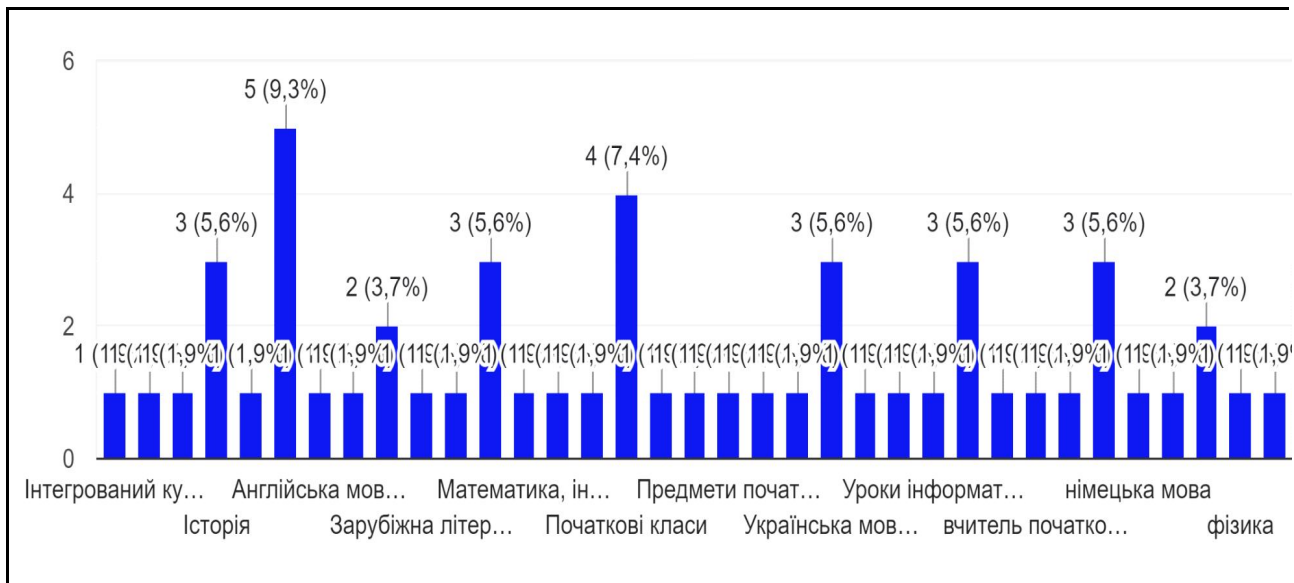
У ході моніторингу зібрано інформацію про носіїв кращих інноваційних практик. Діаграма 8 показує розподіл показників за навчальними предметами / курсами, що викладає педагог з використанням цифрових інновацій (на матеріалі групи активізації пізнавальної діяльності).

Результати моніторингу / скріну-2023 слугують основою укладання банку даних про цифрові інновації та педагогів-інноваторів області як носіїв кращих інноваційних практик.

Класифікатор педагогічних інновацій / технологій (табл. 2) укладено за принципом цільового призначення (О. Мариновська).

Обґрунтуємо логіку виокремлення педагогічних технологій з-поміж інших педагогічних інновацій. По-перше, одним з критеріїв методики експертного оцінювання професійних

компетентностей учасників сертифікації (Методика..., 2021) є обізнаність з інноваційними педагогічними технологіями (13.1), що обумовило вибір. Як показує практика, поняття "технології" іноді тлумачиться у широкому професійному контексті, що спричиняє їх ототожнення з новими формами, методами чи прийомами роботи. (На нашу думку, критерій доцільно сформулювати так: "Обізнаність з педагогічними інноваціями"). По-друге, останні тлумачимо як нововведення локального рівня; їх часто використовують педагоги на початковому етапі впровадження цілісних освітніх систем / технологій, зокрема, як окремі елементи тощо. Рекомендуємо вчителям педагогічні інновації локального рівня вводити до банків інновацій на рівні закладу освіти / методичного об'єднання тощо. По-третє, конкретні методики навчання предмета / курсу, на нашу думку, теж потребують розроблення відповідних класифікаторів фахівцями в галузі методики навчання задля здійснення відповідного моніторингу нововведень методичного

Діаграма 8. Розподіл показників за навчальними предметами / курсами, що викладає педагог з використанням цифрових інновацій

рівня. По-четверте, класифікатор розроблено для педагогічних технологій / нововведень дидактичного рівня, що їх використовують учителі різних навчальних предметів / курсів; до їх переліку ввійшли не тільки інноваційні технології, але й традиційні, що оновлюються / модернізуються в умовах реалізації компетентнісно-діяльного підходу в освітньому процесі закладу освіти.

Презентуємо результати моніторингу / скріну-2023 використання педагогічних технологій (діаграма 9) учителями закладів загальної середньої освіти Івано-Франківської області.

Розподіл показників у межах конкретної групи відповідно до основного цільового призначення технології подано в діаграмах 10–15.

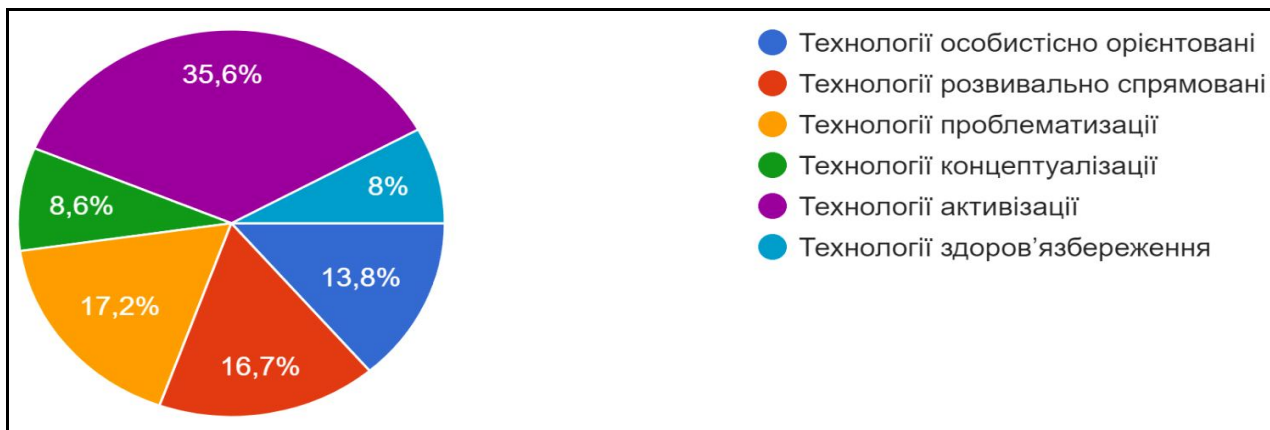
За результатами скріну-2023 найвищі показники отримано за групами педагогічних технологій, що їх використовують учителі для активізації (35,6%), проблематизації (17,2%), розвивальної спрямованості (16,7%) освітнього процесу.

У процесі моніторингу / скріну-2023 зроблено акцент на якісних показниках (групи освітніх інновацій), а не кількісних (кількість педагогів-інноваторів області), урахувавши наступні чинники: автономія закладу освіти; зміни в нормативно-правовому регулюванні діяльності інститутів як суб'єктів підвищення кваліфікації тощо.

Завдання 3. Розкрити сутнісні ознаки самореалізації педагога у професійній роботі засобами інновацій.

Особистісно професійний розвиток може розгортатися і як конструктивний, і як деструктивний процес якісних змін. На останній мають вплив особистісні, соціально-професійні чинники, що послаблюють творчу самореалізацію, спонукаючи до вибору *адаптивної моделі поведінки* (таблиця 3).

Педагоги-інноватори / новатори обирають модель поведінки, що зорієнтована на самореалізацію у професійній роботі засобами інновацій (таблиця 3). "Як відомо, перед людиною завжди стоїть вибір: або адаптація до зовнішнього світу, або самореалізація? Якщо вибір – адаптація, то це відмова від змін, вибір минулого; натомість самореалізація – це крок уперед, вибір майбутнього" (Кири-

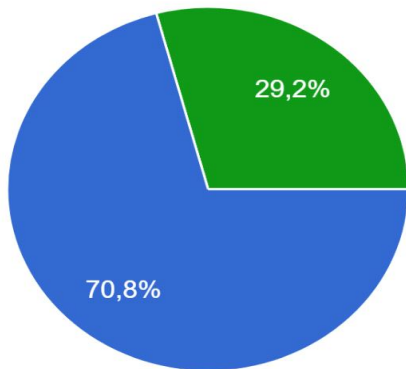

Діаграма 9. Групи педагогічних технологій за цільовим призначенням

Таблиця 2

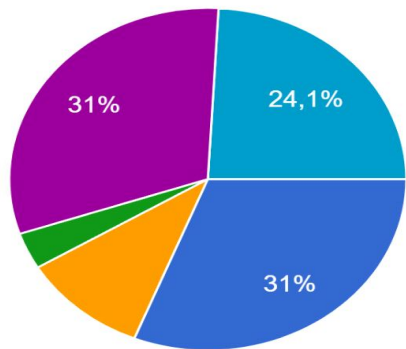
Класифікатор педагогічних технологій

Основне цільове призначення	Групи педагогічних технологій	Педагогічні технології
Становлення особистості	Технології особистісно орієнтовані	Технологія особистісно орієнтованого уроку Технологія вітагенного навчання Технологія сугестивного навчання Технології ситуативного навчання Біоадекватна технологія Тьюторська технологія Акме-технології <i>та інші</i>
Розвиток особистості	Технології розвивально спрямовані	Освітня система / технологія “Інтелект України” Освітня система / технологія “Росток” Освітня система / технологія «Світ чекає крилатих» Освітня система / технологія розвивального навчання Д. Ельконіна – В. Давидова Технологія розвитку критичного мислення Технологія розвивального навчання із спрямованістю на розвиток творчих здібностей учнів <i>та інші</i>
Соціалізація особистості	Технології проблематизації	Технологія проблемного навчання Проектні технології Дослідницькі технології («навчання як дослідження») Технологія дизайн-мислення Технології ситуативного навчання Кейс-технології Технологія розв’язування винахідницьких задач <i>та інші</i>
Розвиток цілісної особистості	Технології концептуалізації	Технологія інтегрованого навчання Технологія концентрованого навчання Технологія модульно-блочного навчання Технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей Майндмепінг / ментальні карти / карти пам’яті / карти розуму / інтелект-карти <i>та інші</i>
Становлення активної особистості	Технології активізації	Ігрові технології Інтерактивні технології Технологія перевернутого навчання Технологія різнорівневого навчання Технологія продуктивного навчання Технологія групових творчих справ Технологія колективних творчих справ Технологія колективного способу навчання <i>та інші</i>
Плекання здорової особистості	Технології здоров’язбереження	Здоров’язберігаючі технології Оздоровчі технології Технології навчання здоров’ю Технології виховання культури здоров’я

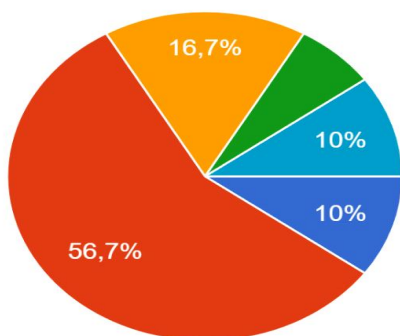
Діаграма 10. Технології особистісно орієнтовані

- Технологія особистісно орієнтованого уроку
- Технологія вітагенного навчання
- Технологія сугестивного навчання
- Технологія "Створення ситуації успіху"
- Біоадекватна технологія
- Тьюторська технологія
- Акме-технології

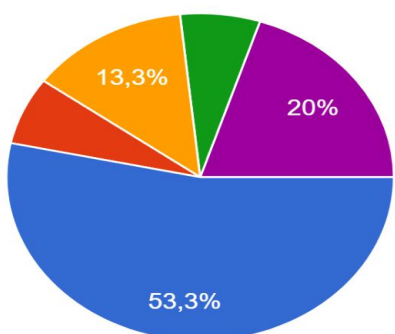
Діаграма 11. Технології розвивальної спрямованості

- Освітня система / технологія "Інтелект України"
- Освітня система / технологія "Росток"
- Освітня система / технологія «Світ чекає крилатих»
- Освітня система / технологія розвивального навчання Д.Ельконін...
- Технологія розвитку критичного мислення
- Технологія розвивального навчання...

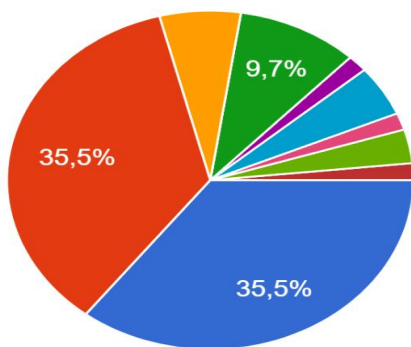
Діаграма 12. Технології проблематизації

- Технологія проблемного навчання
- Проектні технології
- Дослідницькі технології («навчання як дослідження»)
- Технологія дизайн-мислення
- Технології ситуативного навчання
- Кейс-технології
- Технологія розв'язування винахідницьких задач

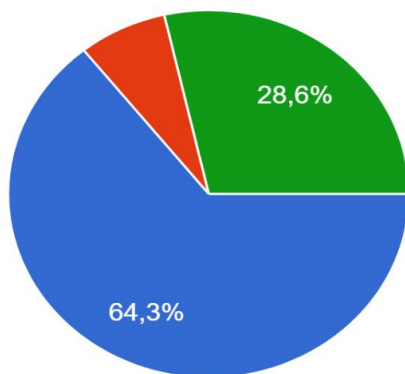

Діаграма 13. Технології концептуалізації

- Технологія інтегрованого навчання
- Технологія концентрованого навчання
- Технологія модульно-блочного навчання
- Технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей
- Майндмеппінг / ментальні карти / карти пам'яті / карти розуму / інтелект-карти

Діаграма 14. Технології активізації

Діаграма 15. Технології здоров'язбереження

- Ігрові технології
- Інтерактивні технології
- Технологія перевернутого навчання
- Технологія різномірного навчання
- Технологія продуктивного навчання
- Технологія групових творчих справ
- Технологія колективних творчих справ
- Технологія колективного способу навчання
- Сторітелінг

- Здоров'язберігаючі технології
- Оздоровчі технології
- Технології навчання здоров'ю
- Технології виховання культури здоров'я

Таблиця 3

Моделі поведінки педагога: адаптивна та орієнтована на самореалізацію

Особистісно-символічні орієнтації (за Б. Братусем)	Вид соціально-професійної активності (за О. Киричуком)
Прагматичний сенс	АДАПТАЦІЯ
<i>Інновація впроваджується учителем як самоціль заради пристосування до певних умов, тож обирається адаптивна модель поведінки (мотив уникнення невдач, вимушена потреба; емоційно-ціннісний маркер – “бути як усі”)</i>	
Егоцентричний сенс	1 етап самореалізації – САМОВИРАЖЕННЯ
<i>Інновація впроваджується учителем як засіб самовираження – перший етап самореалізації (мотив визнання; прийняття власної самоцінності; емоційно-ціннісний маркер – “показати себе”)</i>	
Групоцентричний сенс	2 етап самореалізації – САМОТВЕРДЖЕННЯ
<i>Інновація впроваджується учителем як засіб самоствердження – другий етап самореалізації (мотив досягнення успіху; визнання самоцінності у групі – виражений конфлікт професійних інтересів; емоційно-ціннісний маркер – “приналежність до групи”)</i>	
Просоціальний сенс	3 етап самореалізації – САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ
<i>Інновація впроваджується учителем як засіб самоактуалізації – третій етап самореалізації (просоціальна мотивація, внутрішня потреба допомоги, служіння іншим; визнання самоцінності кожної особистості; емоційно-ціннісний маркер – “з думкою про соціум”)</i>	

чук, 2002).

Методологічна рефлексія: точкою перетину особистісно-смыслові сфери та соціально-професійної активності педагога, а точніше, точкою відліку послужить "совість" як міра особистості. Вона охоплює "знання (совість, вість – знання), тобто ідеї, норми (скажімо, поведінки), принципи, обґрунтування цих ідей, норм, принципів. Але совість знаннями не вичерпується – вона охоплює і ставлення (со – з кимось), причому ставлення оцінює – своїх думок, практичних учинків стосовно до когось (і до себе)" (Демиденко, 2004).

"Міжособистісна природа совісті закріплена в самій назві феномена: *совість, тобто вість, у якій незримо є хтось інший, посвячений у зміст цієї "вісті", або причетний до неї майбутніми оцінками*" (Зяюн, 2003). У більш загальному вжитку поняття тлумачиться як *усвідомлення моральної відповідальності за свою поведінку, вчинки перед самим собою, людьми, суспільством. "Совість є вільним явищем у тому смислі, що не дає нам ніякого вибору, – писав Мераб Мамардашвілі. – Голос совісті однозначний, від нього нікуди не дінешся"*.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті розкрито особливості використання освітніх інновацій як засобу самореалізації педагога у професійній роботі. Потребують подальшого дослідження питання наукового обґрунтування педагогічних умов ефективності використання освітніх інновацій у професійній діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бех, І. Д. (2018). *Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія*. Київ – Чернівці: Букрек. 320 с.
- Даниленко, Л. (2006). *Інноваційний освітній менеджмент*. Київ: Главник. 144 с.
- Демиденко, В. К. (2004). Самореалізація: сутність, становлення, розвиток. *Психологія і педагогіка*, 2, 31–36.
- Бобровський, М. В., Горбачов, С. І., Заплотинська, О. О., Ліннік, О. О. (2021). Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ: Державна служба якості

освіти. 350 с.

Зяюн, І. (2003). Безсвідоме і творча інтуїція. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*, IV, 121–135.

Про освіту. Закон України. Верховна Рада України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.

Киричук, О. (2002). Розвиток і самореалізація особистості в умовах освітнього закладу. *Рідна школа*, 5, 28–30.

Мариновська, О. (2023). Поняття "інноваційна компетентність педагога". *Освітні обрії*, 1 (56), 11–15.

Мариновська, О. (2019). Педагогічна інноватика & Менеджмент інновацій. Івано-Франківськ: Місто НВ. 504 с.

Методика експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи. Наказ Державної служби якості освіти України 18.08.2021 р. № 01-11/55.

Мариновська, О. (2023). Базові поняття педагогічної інноватики. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*, 3, 11–16.

Організатору інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі. (2014). Авт.-упоряд.: І. Н. Євтушенко, Ю. І. Завалевський, С. В. Кириленко, О. І. Кіян, К. В. Ткачук-Таранік. Київ – Чернівці: Букрек. 420 с.

Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти від 07.07.2023 р. № 1155/40211.

Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)": Наказ Міністерства економіки України від 23.12.2020 р. № 2736.

REFERENCES

- Beh, I. D. (2018). *Personality on the way to spiritual values: monograph*. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek. 320 p.
- Danylenko, L. (2006). *Innovative educational management*. Kyiv: Chief. 144 p.
- Demydenko, V. K. (2004). *Self-realization: essence, formation, development. Psychology and*

pedagogy, 2, 31–36.

Bobrovsky, M. V., Gorbachov, S. I., Zaplotynska, O. O., Linnik, O. O. (2021). Recommendations for building an internal system for ensuring the quality of education in a general secondary education institution. Kyiv: State Service of Education Quality. 350 p.

Zyazyun, I. (2003). Unconscious and creative intuition. *Professional education: pedagogy and psychology*, IV, 121–135.

On Education. Law of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2145-VIII.

Kyrychuk, O. (2002). Development and self-realization of personality in the conditions of an educational institution. *Native school*, 5, 28–30.

Marynovska, O. (2023). The concept of "innovative competence of a teacher". *Educational horizons*, 1 (56), 11–15.

Marynovska, O. (2019). *Pedagogical innovation & innovation management*. Ivano-Frankivsk: City of NV. 504 p.

Methodology of expert evaluation of professional competences of certification participants by studying their practical work experience. Order of the State Education Quality Service of Ukraine dated August 18, 2021. No. 01-11/55.

Marynovska, O. (2023). Basic concepts of pedagogical innovation. *Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi*, 3, 11–16.

To the organizer of innovative activity and research and experimental work in a general educational institution. (2014). Author-editor: I. N. Yevtushenko, Yu. I. Zavalevskiy, S. V. Kyrylenko, O. I. Kiyon, K. V. Tkachuk-Taranik. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek. 420 p.

Regulations on the procedure for carrying out innovative activities in the field of education dated 07.07.2023 No. 1155/40211.

Professional standard for the professions "Teacher of primary classes of a general secondary education institution", "Teacher of a general secondary education institution", "Teacher of primary education (with junior specialist diploma)": Order of the Ministry of Economy of Ukraine dated 12/23/2020 No. 2736.

Стаття надійшла 3.10.2024 р.